

" Vahşet ve bedeviyet, memlûkiyet, esaret, şimdi dahi ecîrdir, başlamıştır, geçiyor,.. " Memlûkiyet ve esaret dönemlerinde yaşamış insanlar arasındaki fark nedir? Fark sadece hukukta mı? Gerçek hayatta ikisinin arasında bir fark var mı?

İnsanlık başlangıçtan bu yana ana hatları ile beş devre ve evre geçirmiştir. Üstad Hazretleri bu devirleri şu şekilde kısımlara ayırıyor:

Birinci devir, vahşet ve bedevîlik devri: Bu devir tekamül kanunun gereğince insanlığın en ilkel ve en basit bir dönemidir. Toplumsal yapıdan çok, bireysel hayat ön plandadır. Geçim toplayıcılık ve avcılık ile yapılmaktadır. Mülkiyet ve ekonomik ilişkiler yok denecek kadar azdır.

İkinci devir, memlûkiyet devri: Artık insanlık ilk devreye göre biraz daha sosyalleşip, iktisadi ilişkilere girmiştir. Güçlü olanlar zayıfları hakimiyeti altına alıp köleleştirmiştir. Onların emeklerini ve hürriyetlerini kendi uhdesine alıp, kendini efendi, diğerini köle olarak görmeye başlamışlardır.

Üçüncü devir, esir devri: İnsanlık bu üçüncü evrede artık kölelik değil, beylik ve kabilecilik mantığı ile küçük site devletleri kurmuş ve birbirlerine siyasi ve askeri güçlerle sahip olmaya başlamıştır. İki devletten birisi yenildiği zaman, diğerinin esiri olmuştur. Bir cihetle bireysel kölelikten sınıfsal köleliğe geçiş var.

Dördüncü devir, ecir devri: Bu devrede insanlık artık kölelik ve esareti yıkıp, bir takım insani haklar ve özgürlükler elde etmiştir. Artık kimse kimsenin kayıtsız şartsız kölesi ya da esiri değildir. İnsanlar hür iradesi ile kendi yaşamının temel şartlarını oluşturabilirler. Lakin iktisadi açıdan herkes mülk sahibi olmadığı için, geçinmek için bir mülk sahibinin işinde gönüllü çalışmak durumundadır. *İşte mülk sahibi ile işçi arasında bu ücret sisteminin hakim olduğu evreye ecir, yani **ücret dönemi** deniyor.* Burada da insanlık problemlerle karşılaşılıyor. Bu kez de sermaye-emek çatışması ve mücadelesi başlıyor. Komünizm ve kapitalizm bloklanması bunun neticesinde ortaya çıkmıştır.

Beşinci devir, mâlikiyet ve serbestiyet devridir: İnsanlığın bu evresi en kamil ve en olgun dönemidir. Artık insanlar arasında katı ve geçilmez sınıflaşmalar yok, iktisadi düzen hakça bir paylaşım şeklinde şekilleniyor. İnsanlar bir cihetle kendi mülkündeymiş gibi rahat şartlar içinde geçimini temin edecek bir kıvama gelmiştir. Eski dönem ve evrelerdeki sorunların büyük bir kısmı deneme yanılma yolu ile ya da dinlerin ahlaki değerleri ile halledilmiştir.

Bir insanın bebeklikten ihtiyarlığa tekamül etmesi gibi, insanlık da sosyal, siyasi ve iktisadi açıdan böyle bir tekamül evresi geçirmiş ve geçirmektedir. Üstad Hazretleri burada bu manaya işaret ediyor.